

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

OPINNÄYTETYÖ

Yhteistyöllä spiraalihyppyyn

Tulkkkaus suomalaisella viittomakielellä Särkänniemen delfinaariossa

Anni Lavikainen ja Hanna-Leena Marjala

Viittomakielentulkin koulutusohjelma (240 op)

Huhtikuu/2012

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

Viittomakielentulkin koulutusohjelma

TIIVISTELMÄ

Työn tekijä Anni Lavikainen ja Hanna-Leena Marjala	Sivumäärä 36 ja 4 liitesivua
Työn nimi Yhteistyöllä spiraalihyppyyn - Tulkkaukset suomalaiselle viittomakielelle Särkänniemen delfinaariossa	
Ohjaava(t) opettaja(t) Tytti Koslonen	
Työn tilaaja ja/tai työelämäohjaaja Tampereen Särkänniemi ry, Kai Mattsson ja Petri Myllylä	
Tiivistelmä <p>Toiminnallisena opinnäytetyönä toteutettiin tulkkaukset suomalaiselle viittomakielelle Tampereen Särkänniemen delfinaariossa. Toiminnallinen osuus toteutettiin yhteistyössä opinnäytetyön tilaajan, Tampereen Särkänniemi Oy:n, kanssa. Tulkkaukset toteutettiin kahdessa Särkänniemen delfinaarionäytöksessä 12.11.2011. Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää, kuinka toteutetaan esteetön delfinaarionäytös tulkattuna suomalaiselle viittomakielelle. Opinnäytetyön tutkimusongelmina tutkittiin, millaista yhteistyötä delfinaarionäytöksen tulkkaukseen vaatii viittomakielen tulkeilta ja delfiininkouluttajilta ja kuinka tulkit ajoittavat tulkkauksensa suhteessa näytöksessä tapahtuvaan toimintaan sekä kuinka tulkkauksen läsnäolo vaikuttaa näytöksen seurattavuuteen.</p> <p>Opinnäytetyön tutkimusaineisto saatiin yleisölle ja delfiininkouluttajille jaetuilla puolistrukturoiduilla palautelomakkeilla. Raportissa käsitellään produktin esteettömyyttä sekä viittomakielen tulkkauksen ja delfiininkouluttajien yhteistyön onnistumista palautelomakkeiden vastausten perusteella. Yleisölle suunnatun palautelomakkeen avulla saatiin tietää, että tulkkauksen läsnäolo delfinaarionäytöksessä koettiin positiiviseksi. Delfiininkouluttajille suunnatun palautelomakkeen perusteella saatiin selville, että yhteistyö viittomakielen tulkkauksen ja delfiininkouluttajien välillä oli onnistunut, sillä delfiininkouluttajat ovat kiinnostuneita mahdolliseen yhteistyöhön myös jatkossa.</p> <p>Järjestäjän puolesta järjestetty tulkkaukset delfinaariossa toteutui ensimmäistä kertaa. Opinnäytetyön raportissa analysoitu palaute kertoo delfinaarionäytöksistä seuranneen yleisön mielipiteitä tulkkauksen läsnäolon vaikutuksista delfinaarionäytöksessä. Se antaa myös suuntaa viittomakielen tulkkeiden ja delfiininkouluttajien yhteistyöstä delfinaarionäytösten tulkkaukseen liittyen. Opinnäytetyötä saatua tietoa voi myös hyödyntää muiden vastaavien tilaisuuksien tulkkaukseen liittyvässä yhteistyössä. Opinnäytetyö on suunnattu viittomakielen tulkkaukselle, viittomakielen tulkeille sekä Särkänniemen delfinaarion työntekijöille.</p>	
Asiasanat viittomakieli, yhteistyö, esteettömyys, tulkkaukset	

HUMAK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES
Degree Programme in Sign Language Interpretation

ABSTRACT

Author Anni Lavikainen ja Hanna-Leena Marjala	Number of Pages 36 and 4 appendix
Title Co-operation to the Spiral Jump - Interpretation into Finnish sign language in Särkänniemi dolphinarium	
Supervisor(s) Tytti Koslonen	
Subscriber and/or Mentor Tampere Särkänniemi Ltd., Kai Mattsson and Petri Myllylä	
Abstract <p>This functional thesis was executed by interpretation into Finnish sign language in Tampere Särkänniemi Ltd. The functional part of our thesis was executed in co-operation with Tampere Särkänniemi Ltd the subscriber to this thesis. The interpretation was executed in two dolphinarium shows on the 12.11.2011. The aim of this thesis was to study how to execute accessible dolphinarium show interpreted into Finnish sign language. The research problems to the thesis were to study what kind of co-operation is required between the sign language interpreters and dolphin trainers, when interpreting a dolphinarium show and how the interpreter schedules the interpretation in relation to the actions in the show. Furthermore one research problem was to study how the interpretation included to the show impacts on watching the show.</p> <p>The data for the thesis was received by distributing semi-structured feedback forms to the audience and to the dolphin trainers. The report of the thesis concerns accessibility of the product and the co-operation between sign language interpreters and dolphin trainers on the basis of responses to feedback forms. According to the answers of the feedback forms distributed to the audience the interpretation included to the show did not impact on watching the show. Based on the answers given from the feedback forms distributed to the dolphin trainers, it can be said that the co-operation between students of sign language interpretation and dolphin trainers was successful because of their interest in possible co-operation in the future.</p> <p>Interpretation organized by the organizer happened for the first time in Särkänniemi dolphinarium. The feedback analysed in the report of this thesis is concerning the opinions about interpretation in the dolphinarium show given by the audience of dolphinarium show. It also indicates the co-operation between sign language interpreters and dolphin trainers concerning the interpretation in the dolphin shows. The information presented in this thesis can be use in addition to other information to interpret in any similar instance. This thesis is directed to the students of sign language interpretation, to sign language interpreters and to the employers in Särkänniemi dolphinarium.</p>	
Keywords sign language, co-operating, accessibility, interpreting	

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ	
1 JOHDANTO	5
2 VIITTOMAKIELI, VIITTOMAKIELISET JA VIITTOMAKIELISTEN TULKKIPALVELU	7
2.1 Viittomakieli	7
2.2 Viittomakieliset	8
2.3 Viittomakielisten tulkkipalvelu	8
3 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS	9
3.1 Opinnäytetyön toiminnallisen osuuden suunnittelu	10
3.2 Suomalaiselle viittomakielelle tulkattujen delfinaarionäytösten markkinointi	12
3.3 Opinnäytetyön tavoite ja tutkimusongelmat	12
3.4 Tutkimusmenetelmät	13
3.5 Harjoittelu delfinaariotulkkaukseen	14
3.6 Delfinaarionäytösten tulkkkaus	18
4 TULOKSET JA NIIDEN ANALYSOINTI	20
4.1 Yhteistyö viittomakielen tulkkioiskelijoiden ja delfiininkouluttajien välillä	22
4.2 Tulkkauksen ajoittaminen suhteessa näytöksessä tapahtuvaan toimintaan	23
4.3 Tulkkauksen läsnäolon vaikutus delfinaarionäytöksen seurattavuuteen	25
5 POHDINTA	30
LÄHTEET	33
LIITTEET	35

1 JOHDANTO

Opinnäytetyömme on toiminnallinen ja sen produktina toteutimme suomalaiselle viittomakielelle tulkattuna kaksi delfinaarionäytöstä Tampereen Särkänniemen delfinaariossa marraskuussa 2011. Opinnäytetyön tilaajana on Tampereen Särkänniemi Oy. Se lähti innoissaan mukaan yhteistyöhön kanssamme, sillä heille esteettömyys ja asiakkaiden huomioiminen ovat tärkeitä asioita (YLE Tampere 2011).

Opinnäytetyömme produktin tarkoituksena oli tuottaa viittomakielisille kielellisesti esteetöntä palvelua vapaa-ajan viriketoimintaan tulkkaamalla kaksi delfinaarionäytöstä suomalaiselle viittomakielelle. Tulkkasimme kaksi näytöstä tilaajan pyynnöstä. Jaoimme näytösten tulkkauksen niin, että Anni Lavikainen tulkkasi ensimmäisessä näytöksessä ensimmäiset 15 minuuttia ja Hanna-Leena Marjala viimeiset 15 minuuttia. Toiseen näytökseen vuorot vaihdettiin niin, että Hanna-Leena Marjala aloitti tulkkaamalla 15 minuuttia ja Anni Lavikainen jatkoi tulkkaamalla näytöksen viimeiset 15 minuuttia. Opinnäytetyö on tehty parityönä. Olemme tehneet kaiken yhdessä, mutta Hanna-Leena Marjalalla oli päävastuu yhteydenpidosta tilaajatahon kanssa sekä suomenkielisen lähdekirjallisuuden etsimisestä. Anni Lavikainen oli vastuussa yhteydenpidosta ohjaavan opettajan kanssa sekä englanninkielisen lähdekirjallisuuden etsimisestä.

Tulkkiohjeiden ajatuksena produktiin oli, että tulkkaus tapahtuu valmiina järjestäjän toimesta, jolloin viittomakielinen kuuro voisi osallistua tapahtumaan ilman, että joutuu itse tilaamaan tulkin. Tämän opinnäytetyön toteutus on perusteltua, sillä käsittääksemme vastaavaa työtä ei ole aikaisemmin tehty. Toki viittomakielen tulkkaus on voinut olla läsnä delfinaarionäytöksissä yksittäisen henkilön itse tilattua tulkin.

Useita teatteritulkkaukseen liittyviä opinnäytetöitä on tehty aikaisemmin ja teatteritulkkaukseen liittyvää kirjallisuutta voi hyödyntää ja soveltaa opinnäytetyössämme. Teatteritulkkaukset ja delfinaariotulkkaus eroavat toisistaan,

mutta mielestämme molemmissa on otettava huomioon samoja asioita, kuten sijoittuminen, valaistus ja valmistautuminen.

Keskustellessamme viittomakielisten kanssa vapaa-ajalla ja kuurojenyhdistyksellä, huomasimme, että opinnäytetyömme aiheesta tulkata delfinaarionäytös suomalaiselle viittomakielelle herätti keskustelua. Jotkut kertoivat käyneensä delfinaarionäytöksessä ilman tulkkia. Tällöin he tunsivat jääneensä jostain paitsi. Syynä tähän oli se, että ilman tulkkausta kouluttajan puhe ei ollut välittynyt heille. Siksi he eivät ymmärtäneet, mille kuuleva yleisö nauroi. Näiden keskusteluiden pohjalta halumme toteuttaa tulkattu tilaisuus, johon kuurot voivat osallistua ilman kielellistä estettä, kasvoi.

Tulkkauksella on suuri merkitys kuuroille katsojille. YK:n yleissopimuksessa vammaisten oikeuksista käy ilmi, että jokaiselle henkilölle ruumiillisesta, älyllisestä tai aistillisesta vammasta huolimatta, tulisi taata samat oikeudet kuin kaikille muille. Osallistumisen tulisi olla esteetöntä jokaiselle. (YK:n yleissopimus vammaisten oikeuksista.)

Opinnäytetyömme tavoitteena on selvittää, kuinka toteutetaan kielellisesti esteetön delfinaarionäytös tulkattuna suomalaiselle viittomakielelle. Tavoitettamme selvitämme tutkimusongelmiemme avulla. Ensimmäinen tutkimusongelmamme on: Millaista yhteistyötä delfinaarionäytöksen tulkkaus vaatii viittomakielen tulkeilta ja delfiinien kouluttajilta? Ensimmäisen tutkimusongelmamme alaongelmana on: Kuinka tulkki ajoittaa tulkkeensa suhteessa näytöksessä tapahtuvaan toimintaan? Kolmantena tutkimusongelmanamme on: Kuinka tulkkauksen läsnäolo vaikuttaa näytöksen seurattavuuteen?

Tutkimusongelmiimme vastataksemme teimme palautelomakkeet sekä yleisölle että delfiininkouluttajille. Palautelomakkeiden analysoinnissa käytämme kvalitatiivista, eli laadullista tutkimusmenetelmää, sillä haluamme saada selville delfinaarionäytöksiä seuranneen yleisön mielipiteitä ja ajatuksia tapahtuneista näytöksistä.

Opinnäytetyömme on suunnattu viittomakielen tulkeille avuksi delfinaariotulkkaukseen tai muuhun vastaavanlaiseen tulkkaukseen

valmistautumiseen sekä viittomakielen tulkkioiskelijoille. Myös delfinaarion työntekijät saavat hyötyä tulevaisuudessa, jos Särkänniemessä järjestetään uudestaan suomalaiselle viittomakielelle tulkattuja delfinaarionäytöksiä. Opinnäytetyömme produktin kautta viittomakielen tulkin työnkuva saa erilaista näkyvyyttä, sillä viittomakielen tulkkauksen järjestäminen Särkänniemen delfinaariossa toteutettiin ensimmäistä kertaa.

Opinnäytetyömme raportissa viittomakielestä, viittomakielisistä ja viittomakielisten tulkkipalvelusta kertova luku 2 on tarkoitettu taustoitukseksi opinnäytetyömme tilaajalle. Kerromme raportissamme myös opinnäytetyömme produktin toteutuksesta sekä kerromme saamamme tulokset ja analyoimme niitä. Lopussa pohdimme opinnäytetyömme onnistumista. Käytämme opinnäytetyömme raportissa termejä viittomakielen tulkki ja viittomakielen tulkkioiskelija, sillä olemme käyttäneet niitä palautelomakkeissa. Yleisön näkökulmasta meitä on kutsuttu tulkeiksi, mutta yhteistyössä delfiininkouluttajien kanssa olemme kutsuneet itseämme viittomakielen tulkkioiskelijoiksi.

2 VIITTOMAKIELI, VIITTOMAKIELISET JA VIITTOMAKIELISTEN TULKKIPALVELU

Tässä luvussa kerromme viittomakielestä, viittomakielisistä sekä viittomakielisten tulkkipalvelusta. Tämän luvun tietoperusta on suunnattu opinnäytetyömme tilaajalle, Särkänniemelle. Kokemustemme perusteella tässä luvussa käsiteltävät asiat ovat Särkänniemen työntekijöille uusia asioita.

2.1 Viittomakieli

Yleensä ajatellaan, että viittomakieli on kansainvälistä. Näin ei kuitenkaan ole. Viittomakielet ovat kansallisia kieliä siinä missä puhutut kieletkin. Joissakin maissa voi olla useampiakin viittomakieliä. Suomessa käytössä ovat suomalainen

viittomakieli ja suomenruotsalainen viittomakieli (Vivolin-Karén & Lehtonen 2006, 37). Viittomakielet ovat syntyneet kuurojen yhteisöissä. (Kuurojen liitto ry 2011.) 1800-luvun puolivälissä Suomessa vakiintui kuuroille tarkoitettu opetus, jolloin suomalainen viittomakieli alkoi kehittyä ensimmäisten koulua käyvien kuurojen myötä. Carl Oscar Malmia, joka perusti Suomen ensimmäisen kuurojen koulun Porvooseen vuonna 1846, on pidetty suomalaisen viittomakielen isänä. Malm itse opiskeli ruotsalaista viittomakieltä Ruotsissa. Arvellaan, että Malmin perustamassa koulussa käytettiin ruotsalaista viittomakieltä, mutta koulussa käytetty kieli alkoi nopeasti saada uusia piirteitä. Näin kieli alkoi muodostua uudeksi kieleksi, suomalaiseksi viittomakieleksi. (Vivolin-Karén & Alanne 2006, 18.) Kuten puhutussa kielessä, myös viittomakielessä voi havaita murteita. Myös vanhempien ja nuorempien kuurojen viittomakieli on erilaista, aivan kuten missä tahansa muussakin kielessä. On arvioitu, että maailmassa olisi jopa 1000 viittomakieltä. (Malm & Östman 2000, 20–21.)

2.2 Viittomakieliset

1950-luvulle saakka kuuroista käytettiin nimeä kuuromykkä. Nykyisin tämä nimitys koetaan loukkaavana. Viime vuosien aikana käyttöön on tullut termi viittomakielinen, jolla voidaan tarkoittaa sekä kuuroa että kuulevaa henkilöä. (Vivolin-Karén & Alanne 2006, 18.) Luukkaisen (2008, 128) väitöskirjassa viittomakielinen nähdään henkilönä, joka käyttää viittomakieltä kommunikoidessaan. Viittomakieli voi olla viittomakielisen ensikieli tai äidinkieli. Ensikieli on kieli, jonka lapsi oppii pienenä vanhemmiltaan. Ensikieli ei vaihdu, mutta voi käytönpuutteen takia unohtua (Martin 2003).

2.3 Viittomakielisten tulkkipalvelu

Vammaisten tulkkipalvelut on tarkoitettu Suomessa asuvalla henkilölle, jolla on kuulo-, kuulonäkö- tai puhevamma ja joka vammansa takia tarvitsee tulkkia. Tulkkia voi tarvita työssäkäyntiin, perusopintojen jälkeiseen opiskeluun, asiointiin, yhteiskunnalliseen osallistumiseen tai harrastus- ja viriketoimintaan. Tulkkipalvelun käyttö edellyttää tulkkipalvelun käyttäjältä kykyä ilmaista itseään

tulkkauksen avulla. Henkilön tulee myös käyttää jotakin toimivaa kommunikaatio menetelmää, esimerkiksi viittomakieltä, viitottua puhetta tai puhe-, kirjoitus- tai etätulkausta. Tulkkauspalvelu on maksutonta. (Kansaneläkelaitos 2012.)

1.9.2010 vastuu vammaisten tulkkauspalveluiden järjestämisestä siirtyi kunnilta Kansaneläkelaitokselle (KELA) (Kansaneläkelaitos 2010a). Kuulo- ja puhevammaisella henkilöllä on oikeus saada tulkkauspalvelua 180 tuntia vuodessa, kuulonäkövammaisella vähintään 360 tuntia vuodessa. Henkilö voi perusteltuaan tarpeensa saada lisää tulkkaustunteja. Lisätunteja on haettava erikseen. (Kansaneläkelaitos 2010b.)

3 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS

Tässä luvussa kerromme, miksi päädyimme opinnäytetyössämme delfinaariotulkkaukseen. Kerromme vaiheittain kuinka ideamme kehittyi ja toteutui opinnäytetyöksi. Luvussa 3.1 käymme läpi opinnäytetyömme suunnittelua ja kehitystä sekä kerromme asioita, jotka vaikuttivat produktin toteutukseen. Luvussa 3.2 kerromme opinnäytetyömme produktin markkinoinnista. Luvussa 3.3 kerromme opinnäytetyömme tavoitteesta ja esittelemme tutkimusongelmat. Luvussa 3.4 kerromme tutkimusmenetelmistä. Luvussa 3.5 kerromme harjoittelusta delfinaarionäytösten tulkkaukseen ja 3.6 kerromme delfinaarionäytösten tulkaamisesta.

Opinnäytetyömme tilaajana toimii Särkänniemi Oy. Särkänniemi on Tampereella sijaitseva huvipuisto, joka on perustettu 1966. Huvittelulaitteiden lisäksi siellä on esimerkiksi näkötorni, Delfinaario, lasten eläintarha, akvaario, planetaario sekä suuri taidemuseo. Särkänniemen vuosittainen kävijämäärä on noin 1 500 000 henkilöä. (Huvipuistosivut 2010.) Särkänniemen Delfinaariossa on viisi pullokuonodelfiiniä. Delfinaario on perustettu vuonna 1985 ja se on maailman pohjoisin delfinaario. Delfinaariossa on 900 katsomopaikkaa ja se on auki ympäri vuoden. (Särkänniemi 2007.)

3.1 Opinnäytetyön toiminnallisen osuuden suunnittelu

Halusimme tehdä toiminnallisen opinnäytetyön. Toiminnallisesta opinnäytetyöstä syntyy jokin konkreettinen produkti tai se voi olla jokin tulkkaus, esim. teatteritulkkaus tai kuten meidän delfinaariossa tapahtuva tulkkaus. Ammattikorkeakoulun toiminnallisessa opinnäytetyössä yhdistyvät käytännön toteutus sekä sen raportointi tutkimusviestinnän keinoin. Toiminnallisen opinnäytetyön tulee olla työelämälähtöinen, käytännönläheinen, tutkimuksellisella asenteella toteutettu ja sen tulee osoittaa opinnäytetyöntekijän riittävä taso alan tietojen ja taitojen hallinnassa (Vilkkä & Airaksinen 2004, 9-10).

Halusimme tehdä tulkkauksen yleisötapahtumassa, sillä olimme molemmat innokkaita kokeilemaan rajojamme ja voittamaan pelkomme suurehkon yleisön edessä tulkaten. Tartuimme tällaiseen aiheeseen myös siksi, koska esteettömyys on tärkeä asia meille molemmille. Yleensä ajatellaan, että esteettömyydellä tarkoitetaan rakennetun ympäristön esteettömyyttä, mutta todellisuudessa esteettömyydellä tarkoitetaan myös kansalaisten sujuvaa osallistumista harrastuksiin, työntekoon, opiskeluun ja kulttuuriin (Invalidiliitto 2012). Mielestämme jokaisella tulisi olla mahdollisuus osallistua sellaisiin tilaisuuksiin, joihin haluaa, ilman, että henkilö joutuisi miettimään osallistumisen mahdollisuutta. Tällä opinnäytetyöllä halusimme korostaa nimenomaan kielellistä esteettömyyttä kuurojen ja viittomakielisten näkökulmasta. Kuuroille ei ole yleisesti taattu esteetöntä osallistumista virike- tai kulttuuritapahtumiin. Suurimmaksi osaksi osallistuminen on kiinni tulkin tilaamisesta ja tulkin saamisesta (Luukkainen 2008). Käsittäksemme tapahtumia, joissa kuuroilla ei ole kielellistä estettä osallistumiseen, ei ole paljoa. Eräs tapahtuma, jossa kielellinen esteettömyys on taattu, on kuurojen omat kulttuuripäivät. Tämä tapahtuma on jo valmiiksi viittomakielinen.

Lähestyimme Särkänniemeä asiaan liittyen, koska toisella meistä Särkänniemen delfinaariolla on hyvin merkittävä asema elämässä. Opinnäytetyön toiminnallisen osuuden suunnittelu alkoi tammikuussa 2011, kun Hanna-Leena Marjala otti yhteyttä Särkänniemen delfinaarioon. Maaliskuussa 2011 Särkänniemen delfinaariosta otettiin yhteyttä ja pyydettiin lisätietoja ideasta tulkata delfinaarionäytös suomalaiselle viittomakielelle. Huhtikuussa 2011 yhteistyö delfinaarion kanssa varmistui.

Heinäkuussa 2011 vierailimme Särkänniemen delfinaariossa. Vierailun aikana tapasimme delfinaarion pääkouluttajan Kai Mattssonin, joka on myös toinen opinnäytetyömme työelämänohjaajista sekä Särkänniemen markkinoinnista vastaavan Maria Eskelisen. Tutustuimme myös delfinaarioon paikkana sekä sen henkilökuntaan. Teimme alustavia suunnitelmia liittyen näytöksen tulkkaukseen, esimerkiksi sijoittumiseen liittyen.

Delfinaariotulkkauksen varsinaisen suunnittelun aloitimme toukokuussa 2011 opinnäytetyösuunnitelman ja sen valmistumisen myötä. Aluksi suunnitelmissamme oli tulkata elokuun 2011 alussa yhtenä viikonloppuna kaikki delfinaarionäytökset, joita olisi ollut yhteensä kymmenen. Opinnäytetyöprosessi oli kuitenkin haastavampi kuin olimme kuvitelleet. Lehtorit olivat kesälomillaan, joten emme olisi saaneet ohjausta, jos olisimme päättäneet tulkata näytökset elokuussa. Tästä syystä päätimme siirtää tulkkaukset syksyyn ja suunnitella joitain asioita kesän aikana produktiivisesti liittyen. Näitä olivat esimerkiksi palautelomakkeiden sisältö sekä tulkkauksen uusi mahdollinen ajankohta.

Syyskuussa 2011, toisen vierailun aikana, allekirjoitimme opinnäytetyön yhteistyösopimuksen ja kuvasimme esityksen sekä tapasimme toisen työelämän ohjaajamme, Petri Myllylän. Samalla kertaa sovimme, että hän tulee juontamaan näytöksissä, joissa tulkkaukset. Päivän aikana kävimme läpi tulevien näytösten rungon. Pohdimme myös tulevan tulkkauksipaikkamme sijaintia yleisön näkökulmasta. Tällöin paikkamme oli tarkoitus olla kouluttajien lähetyvillä altaan takana vasemmalla yleisöstä katsoen. Pohdimme henkilökunnan kanssa, kuinka tulkkauksen saisi parhaalla mahdollisella tavalla näkymään tilanteessa, jossa sijaintimme oli aika kaukana yleisöstä. Välillä delfinaarionäytöksen aikana delfinaariossa on hiukan hämärämpää, joten myös valaistus mietitytti. Näin ollen päädyimme siihen tulokseen, että tulkit heijastetaan suurelle valkokankaalle, jotta näkyvyys olisi varmasti taattu. Valkokangas sijoitettiin delfiinien altaan taakse seinälle.

3.2 Suomalaiselle viittomakielelle tulkattujen delfinaarionäytösten markkinointi

Marraskuun 2011 alussa aloitettiin suomalaiselle viittomakielelle tulkattujen delfinaarionäytösten markkinointi. Maria Eskelinen otti meihin yhteyttä ja pyysi tekemään lyhyen esittelyn suomalaisella viittomakielellä liittyen tulkattuihin näytöksiin. Anni Lavikainen viittoi lyhyen videon, joka myöhemmin liitettiin muun muassa Särkänniemen kotisivuille ilmestyneeseen tiedotteeseen, johon Hanna-Leena Marjala oli antanut haastattelun (liite 1). Samainen tiedote ilmestyi myös Kuurojen liitto ry:n ja Aamulehden internet-sivuilla sekä sosiaalisessa mediassa Särkänniemen Facebook-sivuilla.

3.3 Opinnäytetyön tavoite ja tutkimusongelmat

Opinnäytetyömme tavoitteena on selvittää, kuinka toteutetaan kielellisesti esteetön delfinaarionäytös tulkattuna suomalaiselle viittomakielelle. Tutkimusongelmiimme saimme vastaukset delfiininkouluttajille ja yleisölle tehtyjen palautelomakkeiden vastausten sekä omien kokemusten perusteella. Tutkimusongelmamme ovat seuraavat:

1. Millaista yhteistyötä delfinaarionäytöksen tulkkaaminen vaatii viittomakielen tulkeilta ja delfiinien kouluttajilta?
 - 1.1 . Kuinka tulkki ajoittaa tulkkeensa suhteessa näytöksessä tapahtuvaan toimintaan?
2. Kuinka tulkkauksen läsnäolo vaikuttaa näytöksen seurattavuuteen?

Tilajalle ja meille esteettömyys on tärkeä asia. Ensimmäinen ajatus aiheeseen lähti siitä, että halusimme mahdollistaa kuuroille kielellisesti esteettömän osallistumisen johonkin vapaa-ajan viriketoimintaan.

3.4 Tutkimusmenetelmät

Tutkimusmenetelminä opinnäytetyössämme käytimme puolistrukturoituja palautelomakkeita (liitteet 2 ja 3). Strukturoitujen vastausten analysoinnissa apuna on käytetty muun muassa Microsoft Excel-laskentaohjelmaa. Avoimet kysymykset on analysoitu muun muassa luokittelemalla.

Aloitimme palautelomakkeiden työstämisen kuukautta ennen delfinaarionäytösten tulkkausta. Palautelomakkeet olivat suunnattu näytöksien yleisölle ja delfiininkouluttajille. Halusimme selvittää yleisön mielipiteitä tulkkien ja tulkkauksen läsnäoloon sekä valkokankaaseen liittyen. Yleisölle suunnatussa palautelomakkeessa (liite 3) kysyimme vastaajan äidinkieltä, sillä halusimme saada mielipiteitä sekä kuuroilta että kuulevilta. Kysyimme myös, kuinka vastaajat kokivat tulkkauksen läsnäolon näytöksissä ja selvitimme yleisön halua osallistua jatkossa tapahtumiin, joissa viittomakielen tulkkaukset on järjestäjän puolesta toteutettuna. Lopuksi yleisöllä oli mahdollisuus kirjoittaa muita mieleentulleita asioita delfinaarionäytökseen liittyen. Delfiininkouluttajille suunnatulla palautelomakkeella (liite 2) halusimme selvittää delfiininkouluttajien mielipiteitä yhteistyöstä tulkkiopiskelijoiden kanssa sekä halua työskennellä tulkkiopiskelijoiden tai tulkkien kanssa myös vastaisuudessa. Palautelomakkeen lopussa myös heillä oli mahdollisuus kertoa mieleentulleita asioita yhteistyöstä tulkkiopiskelijoiden kanssa.

Ajattelimme palautelomakkeiden työstön olevan huomattavasti helpompaa kuin mitä se todellisuudessa oli. Oletimme, että palautelomakkeet valmistuisivat nopeasti, mutta kysymyksiä uusittiin ja muokattiin useita kertoja. Lopulliseen muotoon saimme palautelomakkeemme kaksi päivää ennen delfinaariotulkkauksia. Palautelomakkeita analysoidessa käytimme laadullista tutkimusmenetelmää, sillä halusimme saada selville kokonaiskuvan siitä, mitä mieltä yleisö oli delfinaariotulkkauksesta ollut. Vilkka ja Airaksinen (2004, 63-64) sanovat, että laadullisen tutkimusmenetelmän avulla saadaan tietoon ihmisten halua ja ajatuksia jotakin ilmiötä kohtaan. Sen voi toteuttaa lomake- tai teemahaastatteluna, jolloin kysymykset ovat avoimia asiaan tai teemaan liittyen. Lisäksi he sanovat, että laadullisen tutkimusmenetelmän aineistoa ei tarvitse analysoida, vaan sitä voidaan käyttää lähteenä.

3.5 Harjoittelu delfinaariotulkkaukseen

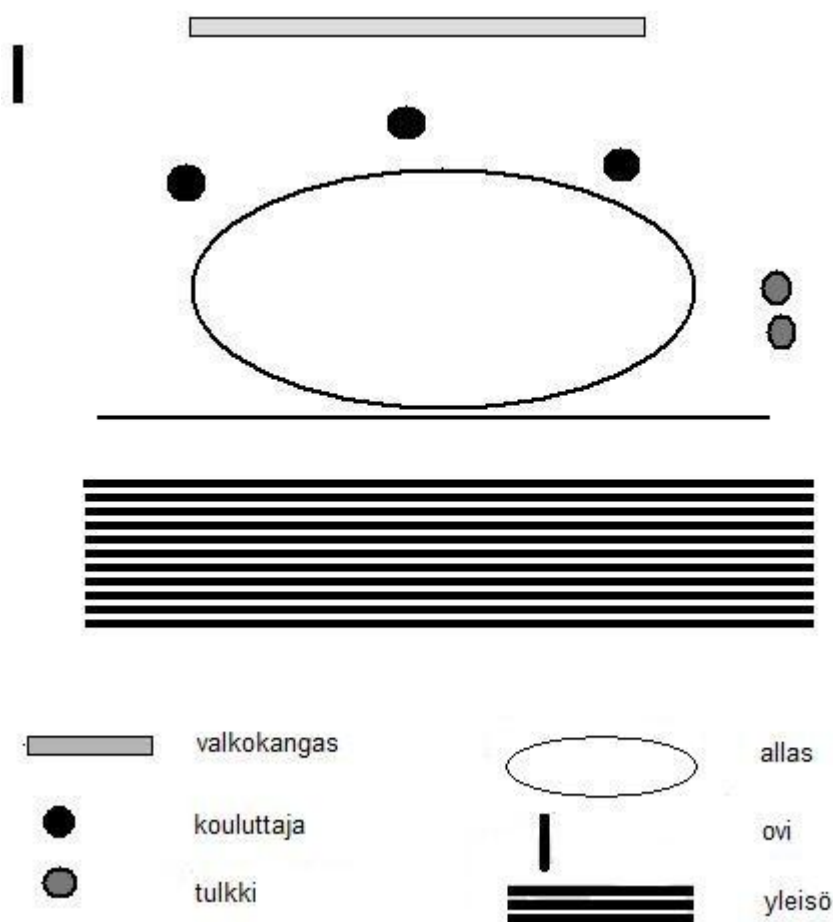
Ennen tulkkaustehtävänsä tulkki valmistautuu työhönsä, esimerkiksi tulevaan aiheeseen liittyviä viittomia ja käsitteitä miettien. (Hynynen & Pyörre & Roslöf 2003, 58.) Kuvasimme delfinaariossa syyskuussa 2011 materiaalin, jonka avulla pystyimme harjoittelemaan delfinaarionäytösten tulkkaukseen. Kirjoitimme muistiin esityksessä esiintyviä sanoja, joille meillä ei ollut viittomakielistä vastinetta. Tarkoituksenamme oli etsiä informantti, jonka löysimmekin, mutta lopulta emme saaneetkaan häneen enää yhteyttä. Näin ollen käännyimme lehtoreidemme puoleen. Saamamme ohjaus auttoi meitä etenemään valmistautumisessa. Näytöksessä ilmennyt sanasto oli meille osittain uutta ja kaikille sanoille ei löytynyt suoraa vastinetta viittomakielestä. Siitä johtuen käytimme kuvailevia viittomia¹ ilmaisemaan termejä, joilta puuttui viittoma. Jouduimme pohtimaan erityisesti sitä, kuinka delfiinien tekemiä temppuja viitotaan. Päätimme viittoa niitä kuvailevasti, esimerkiksi kuinka delfiini kävelee pyrstöllään tai kuinka se hyppää neljän vanteen läpi. Omia ehdotuksiamme esittelimme myös lehtorille, joka hyväksyi ne.

Gebronin (1996, 51) mukaan tulkin olisi hyvä saada ennakkomateriaalia näytöksessä tapahtuvaa tulkkaustehtävänsä varten. Opinnäytetyömme produktiin valmistautuessa meillä oli käytössä aikaisemmin kuvamaamme video delfinaarionäytöksestä. Katsoimme videon useaan otteeseen, jotta puhujan tyyli ja puhetempo tulivat tutuiksi. Samalla pyrimme kehittämään tulkkausnopeuttamme, sillä katsoimme molemmilla olevan tässä parannettavaa. Keskustellessamme delfiininkouluttajien kanssa ja videomateriaalia katsoessamme saimme selville, että näytös koostui kahdesta eri osasta: delfiinien esittelystä sekä delfiinien tempuista. Päätimme jakaa näytöksen tulkkauksen samalla tavalla; yksi tulkkasi delfiinien esittelyt ja toinen tulkkasi tempuit. Koska tulkattavia näytöksiä oli kaksi, päätimme vaihtaa tulkkausvuoroja toiseen näytökseen.

Saavuimme Tampereen Särkänniemeeseen perjantaina 11.11.2011. Katsoimme yhden näytöksen, jonka tulkkasimme harjoituksena istuen katsomossa. Myöhemmin iltapäivällä, näytösten päätyttyä, testasimme tekniikasta vastaavan henkilön kanssa

¹ Kuvailevat viittomat ovat viittomia, jotka kuvailevat jotakin liikettä, toimintaa tai tapahtumaa (Takkinen 2010, 103).

valkokankaan toimivuutta. Näin delfiininkouluttajilla oli esteetön tie kulkea. Gebronin (1996, 20) mukaan järjestäjän näkökulmasta vähiten häiritsevä tapa järjestää tulkkaus näytökseen on se, että tulkki tulkaa näytöksen sivulta. Hän sanoo, että tällöin tulkit eivät ole häiriöksi suurimmalle osalle yleisöä ja tuo vähemmän työtä käytännön asioiden järjestykseen, kuten vaatetukseen ja valaistukseen. Meikin näimme asian näin ja siksi tulkkauspaikkamme sijainti päätettiin olevan yleisöstä katsottuna altaan oikealla puolella. Altaan oikealla puolella oli myös enemmän tilaa kuin vasemmalla puolella. Vasemmalla puolella taustalla näkyvät kaappi ja sähkökaappi olisivat näkyneet valkokankaalla tulkkien takana häiritsevästi. Kuviossa 1 on nähtävissä tulkkien sijoittuminen delfinaarionäytöksissä.

KUVIO 1. Tulkkien sijoittuminen delfinaarionäytöksissä

Gebronin (1996, 49) mukaan tulkatuissa näytöksissä yleensä yksi valo, jota tarvittaessa kirkastetaan tai himmennetään, on tulkkeja varten tarkoitettu. Valaistuksen tulee olla sellainen, että tulkin kädet ja kasvot näkyvät ja varjoja tulisi

välttää. Gebron (mt., 79) myös lisää, että valaistuksen kanssa tulee olla tarkka, jotta se keskittyy tulkkeihin, eikä valaise mitään sellaista, mitä sen ei kuulu valaista. Opinnäytetyömme produktin aikana tekniikasta vastaava henkilö piti huolen valaistuksesta. Valaistus mietittiin niin, että tulkit näkyvät selvästi koko näytöksen ajan. Tulkkeihin kohdistuva valaistus ei kuitenkaan saanut olla häiriöksi delfiineille tai niiden toiminnalle.

Kun tulkit ovat sivussa näytöksestä tai erillään lavalla tapahtuvasta toiminnasta, aiheutuu yleensä tilanne, jossa tulkkausta seuraava henkilö joutuu vuorottelemaan tulkkauksen ja näytöksessä tapahtuvan toiminnan välillä. Henkilö, joka seuraa tulkkausta, voi jäädä jostain paitsi, koska hän joutuu keskittymään vuorotellen tulkkien seuraamiseen ja näytöksessä tapahtuvaan toimintaan. (Gebron 1996, 20.)

Tulkkaus suoritettiin paritulkkauksena, sillä pidimme delfinaariotulkkausta haastavana tulkata yksin. Tähän syynä oli vieras sanasto ja uusi kokemus opiskelijana. Paritulkkauksessa kaksi tulkkia tulkkaa vuorotellen vaihtaen tulkkausvuoroa tietyin väliajoin (Laine 2006, 161). Päätimme, että tulkkausvuorossa oleva henkilö, aktiivitulkki, näkyy valkokankaalla yksin ja tukivuorossa oleva, tukitulkki, seisoo hiukan kauempana niin, ettei hän näy valkokankaalla. Tämä johtui siitä, että ajattelimme aktiivivuorossa olevalla tulkilla olevan enemmän tulkkaustilaa emmekä olleet ajatelleet, että tulkit olisivat näkyneet valkokankaalla yhtä aikaa. Samalla mietimme, miten ja milloin tulemme sisään näytökseen. Mietimme sitä, odotammeko valmiina paikallamme altaan reunalla vai tulemmeko sisälle näytökseen samaan aikaan kuin delfiininkouluttajat. Päädyimme siihen, että tulemme juontavan kouluttajan kanssa yhtä aikaa samasta ovesta läheltä omaa paikkaamme, koska ajattelimme sen olevan toimivin tapa. Olimme myös osana näytöstä, joten päätimme yhdessä delfiininkouluttajien kanssa, että tulemme sisään kun näytös alkaa. Omalta kannaltamme tämä oli hyvä päätös myös siksi, ettei meillä ollut aikaa jännittää suuren yleisön edessä. Myös yksi syy siihen, että tulimme sisään näytökseen delfiininkouluttajien kanssa yhtä aikaa oli se, että meillä oli aikaa jakaa palautelomakkeet sisääntulevalle yleisölle. Jaoimme palautelomakkeita delfinaarion ovilla, joita oli kaksi. Hanna-Leena Marjala oli toisella ovella ja Anni Lavikainen toisella. Tarjosimme palautelomakkeita jokaiselle sisääntulevalle katsojalle.

Kävimme juontavan kouluttajan kanssa läpi näytöksen rungon ja kerroimme hänelle, missä kohtaa ajattelimme vaihtaa tulkkausvuoroa. Yhteistyössä delfiininkouluttajien kanssa päätimme, mikä on delfiinin viimeinen temppu ennen tulkkausvuoron vaihtumista. Näin ollen jokainen tiesi, missä kohtaa ensimmäiset 15 minuuttia tukivuorossa ollut tulkki aloitti tulkkauksen.

Tulkkausseemme liittyväksi ongelmaksi kuitenkin nousi yllättäen hyvä ennakkovalmistautuminen. Tiesimme toki, että näytös ei tule olemaan samanlainen kuin aikaisemmin kuvaamamme videomateriaali ennakkovalmistautumisemme tueksi, mutta olimme opetelleet videon ulkoa niin hyvin, että viimeisenä päivänä harjoitellessamme se tuotti ongelmia. Kuvaamalla videolla delfiinit eivät esimerkiksi halunneet tehdä kaikkia temppuja tai eivät onnistuneet niissä ensimmäisellä kerralla. Olimme oppineet videon lähes ulkoa, emmekä olleet ajatelleet, että temput voisivat onnistua ensimmäisellä yrityksellä. Delfinaariotulkkaukset olivat toteutettu opiskelijatyönä, joten meillä oli huomattavasti enemmän aikaa valmistautua näytösten tulkkaukseen kuin ammattitulkeilla olisi ollut. Ehkä lyhyemmällä valmistautumisajalla ei ennakkomateriaalina toiminut näytös videolla olisi jäänyt niin hyvin mieleen. Esityspäivänä kävimme näytöksen kerran läpi ilman yleisöä valojen kanssa. Hankimme kynät, kannoimme pöydät ja veimme palautelomakelaatikot sisäänkäyntien läheisyyteen. Sovimme, että jaamme palautelomakkeet yleisölle, kun he tulevat näytökseen, sillä arvelimme, ettei näytöksen jälkeen kovinkaan moni enää halua jäädä vastaamaan. Delfinaarion ovissa oli ilmoituksia, joissa kerrottiin, että paikalla oleva viittomakielen tulkkaus on opiskelijatyönä toteutettu.

Tulkin tulee tarkkaan miettiä vaatetustaan siten, että se on tilaisuuteen sopivaa. Valaistuksesta riippuen myös meikki tulee huomioida. (Frishberg 1990, 143.) Jo vuosien ajan teatteritulkkauksessa viittomakielen tulkit ovat käyttäneet mustia vaatteita, jotta heidän kätensä erottuisivat paremmin. Ajateltiin myös, että näin tulkit erottuivat näytöksestä, johon he eivät periaatteessa kuuluneet. Vielä nykyäänkin yleisin väri teatteritulkkauksessa on musta. Tulkin tulee myös muistaa pukeutua väriin, joka ei ole lähellä hänen ihonväriään. (Gebron 1996, 73–74.) Meidän mielestämme tulkin vaatetuksella on merkitystä tulkkaustilanteessa. Tästä syystä mietimme yhdessä produktiin valmistautuessa, kuinka tulemme pukeutumaan

näytöksiin. Pääajatuksena oli, ettemme yritäkään sulautua näytöksen teemaan tai pukeutua kouluttajien tavoin. Ajattelimme käsiemme erottuvan kirkkaan valaistuksen takia paremmin, jos niiden takana olisi jotakin tummaa. Tästä syystä päädyimme mustaan vaatetukseen. Koska molemmilla meistä on pitkät hiukset, päätimme laittaa hiuksemme kiinni, jotta ne eivät tulisi tulkkauksen tielle. Anni Lavikainen laittoi hiukset kokonaan kiinni, Hanna-Leena Marjala taas varmisti, ettei hänen etuhiuksensa tule kasvojen eteen. Mustan vaatetuksen ja hiusten lisäksi meitä yhdistivät kumisaappaat, joita meidän tuli käyttää delfinaarion toiveesta sekä turvallisuussyistä. Tulkkien keskenään yhteneväisestä vaatetuksesta emme sopineet delfiininkouluttajien kanssa vaan päätimme siitä keskenämme.

Myös näytöksissä soinut musiikki tuli tulkata. Musiikkia tulkatessa tulkin tulee miettiä kuinka tulkki tulkaa musiikin. Joskus tulkki voi ilmaista musiikin vartalon liikkein, toiset kääntävät katseensa ja vartalonsa soittajaa päin (Humphrey & Acorn 2007, 364–365). Meillä musiikki tuli nauhalta, joten päätöksemme oli liikkua musiikin tahtiin sen soidessa ja näin ilmaista kuuroille, että taustalla soi musiikki.

3.6 Delfinaarionäytösten tulkkaus

Opinnäytetyömme toiminnallinen osuus toteutettiin Tampereen Särkänniemen Delfinaariossa lauantaina 12.11.2011. Ensimmäinen näytös alkoi klo 13:00. Kun musiikki alkoi soida, tiesimme näytöksen alkavan. Tulimme näytökseen yhdessä juontavan delfiininkouluttajan kanssa yleisöstä katsottuna oikealla sijaitsevasta ovesta, sillä se sijaitsi aivan tulkkauspaikkamme läheisyydessä. Kaksi muuta kouluttajaa tulivat sisään vasemmalta puolelta yleisöstä katsoen. Ennen näytöksen alkua sovimme, että juontaja tulee esittelemään meidät näytöksen alussa.

Suomalaisen viittomakielen tulkit tulkaavat puhuttua kieltä viittomakielelle ja päinvastoin. Tulkkaus tapahtuu joko konsekutiivisesti, eli perättäisesti, tai simultaanisesti, eli samanaikaisesti. Konsekutiivisesti tulkatessa puhuja rytmittää puheensa niin, että tulkki tulkaa puhujan kertomat asiat silloin, kun puhujalla on puheessaan tauko. Simultaanitulkkauksessa tulkki tulkaa kuulemansa ja

näkemänsä samanaikaisesti puhujan puheen tai viittojan viittomisen kanssa. (Hynynen ym., 2003, 48.) Opinnäytetyömme produktissa delfinaarionäytöksien tulkkaus tapahtui simultaanisesti.

Ensimmäisessä näytöksessä valkokankaalla näkyi yksi tulkki kerrallaan. Anni Lavikainen aloitti tulkkauksen ja noin puolessa välissä näytöstä oli Hanna-Leena Marjalan vuoro tulkata. Tilanne oli aluksi jännittävä, sillä yleisössä oli aika paljon ihmisiä - kuuroja ja kuulevia. Alkujännityksen lievennyttyä pystyimme täysin keskittymään tulkkaukseen. Keskittyminen lähtökielen ymmärtämiseen ja sen tuottamiseen viittomakielellä vei huomion yleisöltä ja jännittämiseltä. Näytöksen loputtua siirryimme juontajan mukana yleisön puolelle, jossa olimme valmiina tulkkaamaan, jos joku tarvitsee tulkkausta. Ensimmäisessä näytöksessä oli paikalla myös mediaa.

Näytösten välissä saimme kuulla yleisön delfiininkouluttajille kertomaa palautetta. Korjausehdotukseksi oli annettu se, että molempien tulkkien olisi parempi näkyä valkokankaalla yhtä aikaa, sillä kyseisen näytöksen aikana tukitulkin toinen käsi oli näkynyt valkokankaalla. Henkilöille oli jäänyt epäselväksi, oliko vahinko se, että tukitulkin käsi näkyi viitottaessa aplodeja vai se, että tukitulkkia ei näkynyt kokonaan valkokankaalla. Tämän kuultuamme päätimme korjata asian toiseen näytökseen tekniikasta vastaavan henkilön kanssa niin, että seuraavassa näytöksessä molemmat näkyivät valkokankaalla yhtä aikaa.

Korjausten ja keskinäisen palautekeskustelun jälkeen oli seuraavan, kello 15 näytöksen aika. Alku oli samanlainen kuin ensimmäisessä näytöksessä, mutta nyt oli Hanna-Leena Marjalan vuoro aloittaa tulkkaus. Tässä näytöksessä tulkit seisoivat vierekkäin ja molemmat näkyivät valkokankaalla. Näytöksen jälkeen siirryimme taas yleisön puolelle. Tulkkasimme, kun eräs kuuro tuli kiittämään hyvin järjestetystä viittomakielen tulkkauksesta delfinaarionäytöksessä. Saimme myös useita vuosia työskennelleeltä viittomakielen tulkilta positiivista palautetta. Hän kertoi, että hänen mielestään näytöksen tulkkaus sujui hyvin.

Näytösten jälkeen keräsimme palautelaatikat ja pidimme lyhyen palautekeskustelun delfiininkouluttajien kanssa. Keskustelimme näytösten jälkeisistä tuntemuksista. Anni

Lavikainen antoi puhelinhaastattelun Aamulehdelle. Kyseinen haastattelu ilmestyi seuraavana päivänä Aamulehdessä (ks. liite 4). Tapahtumasta kerrottiin lyhyesti myös Aamulehden Internet-sivuilla. Kyseisillä Internet-sivuilla oli myös lyhyt video ensimmäisestä näytöksestä (Aamulehti 2011.)

4 TULOKSET JA NIIDEN ANALYSOINTI

Opinnäytetyömme tavoitteena oli selvittää, kuinka toteutetaan kielellisesti esteetön delfinaarionäytös tulkattuna suomalaiselle viittomakielelle. Tässä luvussa vastaamme tutkimuskysymyksiimme, jotka ovat:

1. Millaista yhteistyötä Delfinaarionäytöksen tulkkaaminen vaatii viittomakielen tulkeilta ja delfiinien kouluttajilta?
 - 1.1. Kuinka tulkki ajoittaa tulkkeensa suhteessa näytöksessä tapahtuvaan toimintaan?
2. Kuinka tulkkauksen läsnäolo vaikuttaa näytöksen seurattavuuteen?

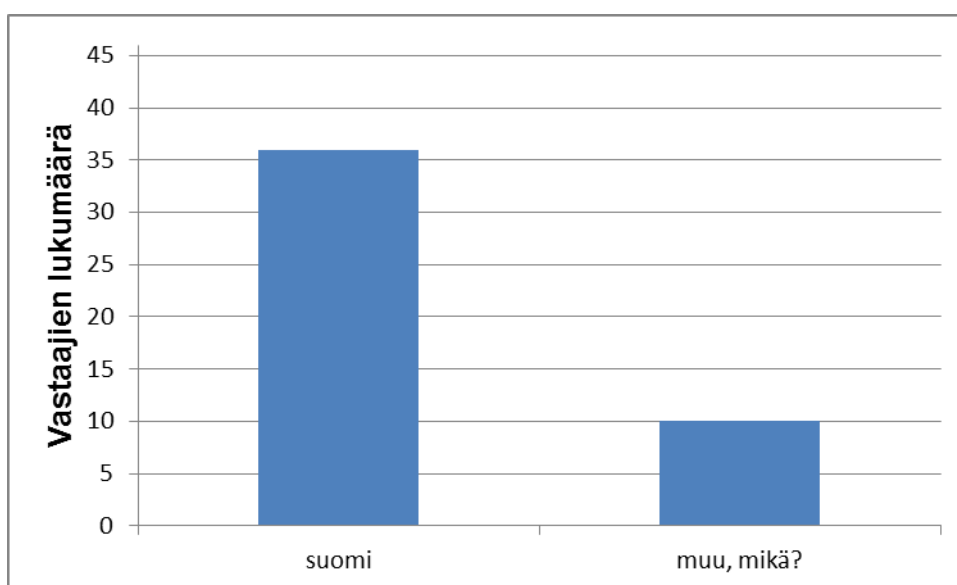
Analysoimme vastauksia, joita saimme delfiininkouluttajille ja yleisölle jaetuilla palautelomakkeilla (liitteet 2 ja 3). Hyödynnämme analysoinnissa palautelomakkeiden lisäksi omia kokemuksia produktin aikana sekä lähdekirjallisuutta.

Yleisölle suunnattuja palautelomakkeita meillä oli yhteensä 100, joista saimme takaisin 46 täytettyä palautelomaketta. Näin ollen vastausprosentti oli 46 %, jota voidaan pitää hyvänä tuloksena. Delfiininkouluttajille annoimme viisi palautelomaketta, joista saimme kolme takaisin. Olemme myös tyytyväisiä tähän määrään, sillä suurin osa yhteistyöstä tapahtui kolmen delfiininkouluttajan kanssa.

Kysyimme yleisölle suunnatun palautelomakkeen taustatiedoissa, minkä kielinen vastaaja on kyseessä, jotta saisimme selville, mitä kieliä yleisöstä löytyy ja onko palautteen antanut henkilö kuuro vai kuuleva. Halusimme myös selvittää eri

kieliryhmiä edustavien henkilöiden mielipiteitä delfinaarionäytöksessä toteutetusta tulkkauksesta, jonka tarkoituksena oli mahdollistaa viittomakielisille esteetön osallistuminen vapaa-ajan viriketoiminnassa. Halusimme kysyä tätä saadaksemme selville sen, mitä kieliryhmiä oli paikalla.

Kuviosta 2 käy ilmi, että palautelomakkeen palauttaneista suomea äidinkielenään käytti 36 (78,3 %) henkilöä ja muita kieliä 10 (21,7 %) henkilöä. Muita kieliä olivat viro, ruotsi ja englantia. Viroa äidinkielenään käytti kahdeksan henkilöä, ruotsin ja englannin kielen edustajia oli molempia yksi henkilö. Vaikka tietomme mukaan yleisössä viittomakielisiä olikin, emme valitettavasti saaneet heiltä palautetta palautelomakkeen muodossa. Palautelomakkeiden mukaan suomalaista viittomakieltä äidinkielenään käyttäviä ei ollut yhtään, mutta kahdessa palautelomakkeessa suomen kielen lisäksi vastaajan perheessä käytettiin suomalaista viittomakieltä tai tukiviittomia. Näitä emme kuitenkaan huomioi analyysissämme, sillä vastaaja oli valinnut äidinkielekseen suomen kielen. Palautelomakkeet olivat kirjoitettu suomeksi. Vastausten perusteella voimme päätellä, että viroa, ruotsia ja englantia äidinkielenään käyttävät henkilöt eivät olleet ymmärtäneet kaikkia kysymyksiä. Ajattelemme, että markkinoinnin aikaistamisella olisi ollut mahdollisuus saavuttaa suurempi kohderyhmä. Nyt palautelomakkeissa ei ole yhtään viittomakielisen näkökulmaa, joten on mahdotonta sanoa, kuinka he olisivat tulkkauksen nähneet.

KUVIO 2. Yleisön kielijakauma (N=46)

4.1 Yhteistyö viittomakielen tulkkipiskelijöiden ja delfiininkouluttajien välillä

Mönkkösen (2007, 119) mukaan yhteistyötä kutsutaan yhteiseksi työskentelyksi toivottua päämäärää kohti. Hän lisää myös yhteistyön olevan molempien osapuolten toimintaa, joka edistää mahdollisuutta saavuttaa yhteinen päämäärä. Mönkkönen (mt., 118) sanoo myös, että yhteistyön osapuolilla on yhteinen päämäärä, jonka saavuttamiseksi he tarvitsevat työnjakoa sekä yhteisen ymmärryksen siitä, kuinka yhteisen päämäärän saavuttamiseksi kannattaa edetä. Delfiininkouluttajille suunnatulla palautelomakkeella (liite 2) kysyimme, millaista yhteistyötä kyseinen henkilö teki viittomakielen tulkkipiskelijöiden kanssa. Vastauksissa kävi ilmi, että delfiininkouluttajat ja viittomakielen tulkkipiskelijät olivat yhteistyössä suunnitelleet ja toteuttaneet kaksikielisen delfinaarionäytöksen. Osa oli toiminut näytöksessä delfiininkouluttajana. Palautelomakkeet palautettiin nimettöminä, joten emme tiedä, kuinka moni palautelomakkeeseen vastanneista delfiininkouluttajista oli ollut osana suomalaiselle viittomakielelle tulkattuja delfinaarionäytöksiä. Vastauksista voimme kuitenkin päätellä, että delfiininkouluttajat ovat olleet erilaisissa rooleissa viittomakielen tulkkipiskelijöiden kanssa tapahtuneen yhteistyön aikana.

Delfiininkouluttajille suunnatun palautelomakkeen vastausten perusteella voimme todeta, että delfiininkouluttajat kokivat yhteistyön tarjonnan uusia kokemuksia ja antaneen uutta tietoa molemmille yhteistyön osapuolille. Yhteistyötä viittomakielen tulkkipiskelijöiden kanssa ei heidän mielestään suoranaisesti olisi tarvinnut parantaa, mutta yksi kouluttajista oli sitä mieltä, että tulkkipiskelijoille olisi voinut antaa enemmän tietoa eläinten kanssa työskentelystä. He tiesivät, kuinka delfiinit voivat käyttäytyä, mutta tulkkipiskelijoille delfiinien kanssa työskentely oli uusi asia. Palautteen mukaan tulkkipiskelijät olivat kokemuksenpuutteesta huolimatta selviytyneet tehtävästään loistavasti.

Delfiininkouluttajille suunnatun palautelomakkeen vastausten perusteella voimme todeta, että kaikilla vastanneilla oli positiivisia odotuksia liittyen delfinaariossa toteutettavaan opinnäytetyöhön. Perustelujen mukaan tämä johtui siitä, että vastaavaa tilaisuutta, projektia tai opinnäytetyötä ei ole aikaisemmin Särkänniemessä toteutettu. Tästä syystä kukaan ei osannut odottaa juuri mitään. Projekti otettiin

vastaan mielenkiinnolla ja uteliaana, mutta samalla näytöksen toteutuksen mahdollisuus oli herättänyt myös epäilyksiä. Kysyimme myös, kuinka delfiininkouluttajien odotukset delfinaariossa toteutettuun opinnäytetyöhön liittyen toteutuivat. Delfiininkouluttajien odotukset olivat vastausten mukaan ylittyneet. Heistä oli ollut mukava olla mukana opinnäytetyöprojektissa. Delfiininkouluttajien mielestä tulkkioiskelijat olivat tehneet hyvää työtä ja tyytyväisen kohdeyleisön näkeminen oli tuottanut kouluttajille hyvää mieltä.

Delfiininkouluttajille suunnatun palautelomakkeen vastauksista kävi ilmi, että delfiininkouluttajat olivat mielestään saaneet tarpeeksi tietoa viittomakielisistä. Kysyimme delfiininkouluttajien kiinnostusta yhteistyöhön viittomakielen tulkkioiskelijoiden tai viittomakielen tulkkien kanssa jatkossa. Jokainen vastaajista oli kiinnostunut. Vastausten perusteella viittomakielelle tulkattuja näytöksiä voisi järjestää yhteistyössä myöhemminkin, sillä näytökset, joissa tulkkioiskelijat olivat tulkkauksessa, olivat sujuneet hyvin. Delfiininkouluttajat olivat saaneet näytöksistä positiivista palautetta ja heidän mielestään on tärkeää jatkossakin tarjota asiakkaille viittomakielelle tulkattuja näytöksiä.

4.2 Tulkkauksen ajoittaminen suhteessa näytöksessä tapahtuvaan toimintaan

Näytöksessä tärkeässä osassa ovat delfiinien tekemät temput. Ennen tempua juontaja kertoo mitä delfiini tulee tekemään. Sen jälkeen delfiini suorittaa tempun. Ensimmäisen tutkimusongelmamme alaongelma oli, kuinka tulkki ajoittaa tulkkauksensa suhteessa näytöksessä tapahtuvaan toimintaan. Tulkkauksen ajoittaminen oikein on tärkeää, jotta yleisö ymmärtää valmistautua siihen, mitä on tulossa (Gebron 1996, 21). Yhteistyössä juontavan delfiininkouluttajan kanssa sovimme, että hän juontaa näytöksen rauhallisella puhetempolla, jotta tulkkauksemme olisi mahdollisimman samanaikaista hänen puheensa kanssa. Tällä varmistimme, etteivät tulkkaukset ja delfiinien temput tapahtuisi samanaikaisesti.

Sovimme yhteistyössä delfiininkouluttajien kanssa, kuinka lopetamme tulkkauksemme niin, että jokainen tiedostaa tulkkauksen päättyneen ja sen, että oli

delfiinien vuoro esittää temppunsa. Tulkki voi myös antaa jonkinlaisen näytöksen tyyliin sopivan vihjeen yleisölle tulkkauksen loppumisesta ja tapahtuman alkamisesta (Gebron 1996, 21). Tulkkauksen päättääksemme käytimme viittomaa ESITTÄÄ² ja käänsimme katseen altaaseen tai delfiininkouluttajiin päin. Valitsimme tämän viittoman, sillä viittomalla se suuresti se oli näyttävä ja sopi näytöksen tyyliin.

Mielestämme ratkaisumme käyttää viittomaa ja kääntää katseemme pian tapahtuvaa toimintaan päin toimi hyvin, sillä delfiinit lähtivät temppuihinsa vasta vihjeemme jälkeen. Näin ollen näytökseen ei tullut päällekkäisyyksiä. Tulkkauksen ajoituksen toimivuutta analysoimme tulkaamiemme delfinaarionäytösten tallenteiden avulla. Edellä mainitsemamme vihjeen antaminen oli etukäteen sovittu delfiininkouluttajien kanssa. Välillä viiveemme kuitenkin kasvoi pidemmäksi monimutkaisten virkkeiden takia, aiheuttaen näytökseen pieniä taukoja. Emme kuitenkaan usko taukojen häirinneen yleisöä, sillä niistä ei ollut mainintoja palautelomakkeissa. Olimme etukäteen delfiininkouluttajien kanssa yhteistyössä sopineet, että delfiiniä ei päästetä temppuunsa ennen tulkkien antamaa vihjetä - ESITTÄÄ viittomaa. Näin saimme näytöksen tulkkauksen ja temput sujumaan kuten oli suunniteltu. Tämän voimme nähdä toteutuneiden näytösten tallenteilta.

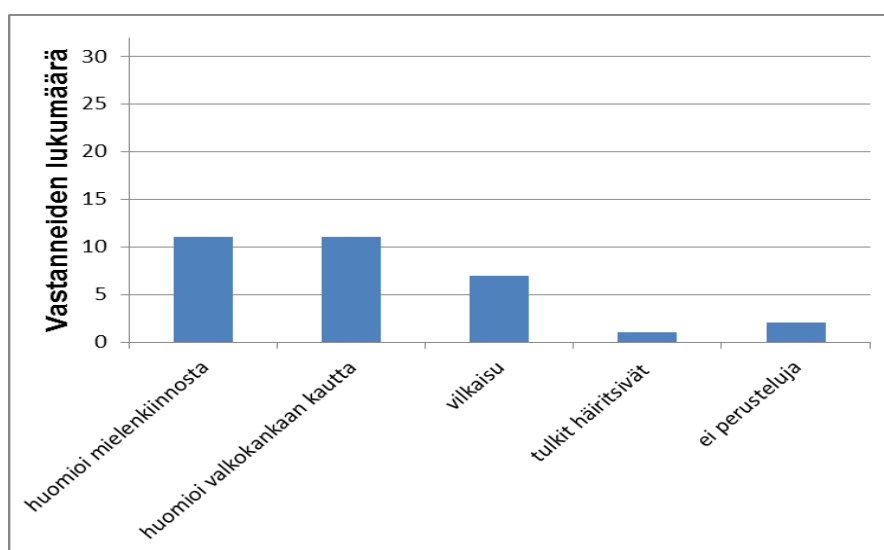
Valkokangas oli tulkkien oikealla puolella, keskellä altaan takana. Emme näytöksen aikana pystyneet seuraamaan valkokankaalta näkyvää tulkkausta, joten emme nähneet, kuinka suurieleiset viittomamme, kuten viittoma ESITTÄÄ, näkyivät siellä. Videotallenteelta voimme huomata, että meidän olisi tullut huomioida ESITTÄÄ-viittoman suunta valkokankaan näkökulmasta. Toisin sanoen, meidän olisi tullut huomioida valkokankaan sijoittuminen suhteessa tulkkauksen suuntaan. Nyt tulkkasimme sivulta, joten käyttämämme viittoma ESITTÄÄ ei kohdentunut valkokankaalla oikeaan suuntaan. Sen sijaan, että viitoimme ESITTÄÄ oikealle, meidän olisi tullut viitto se suoraan eteemme. Näin se olisi kohdentunut oikein myös valkokankaalla.

² Glossi. Viittomakielessä suomen kielen sana suuraakkosin kirjoitettuna on viittomavastine suomen kielen sanalle (Savolainen 2000, 192).

4.3 Tulkkauksen läsnäolon vaikutus delfinaarionäytöksen seurattavuuteen

Yleisölle suunnatun palautelomakkeen (liite 3) avulla halusimme selvittää, vaikuttiko suomalaisen viittomakielen tulkkauksen läsnäolo näytöksen seurattavuuteen. Kysymyksemme liittyivät tulkkien huomioimiseen, sijoittumiseen sekä valkokankaaseen. Näillä kysymyksillä halusimme selvittää, millä tavalla tulkkauksen läsnäolo vaikutti näytöstä seuraaviin katsojiin, vai vaikuttiko se lainkaan.

Viittomakielen tulkki toimii kahden kielen ja kulttuurin välittäjänä. On sanottu, että tulkin tulisi olla ”hajuton, mauton ja väritön”. Tulkin tulisi pyrkiä olemaan mahdollisimman näkymätön välittäjä kahden kielen ja kulttuurin välillä. Toisaalta, tulkin näkymättömyys on mahdotonta jo pelkästään sen vuoksi, että viittomakieli on erittäin visuaalinen kieli. (Hynynen ym., 2003, 56.) Kysyttäessä kiinnittikö henkilö huomiota tulkkeihin delfinaarionäytöksen aikana, 32 (69,6 %) vastasi kyllä. Vastaaajista 10 (21,7 %) ei ollut kiinnittänyt huomiota tulkkeihin näytöksen aikana ja neljä (8,7 %) oli jättänyt vastaamatta tähän kysymykseen. Yksi ei vastanneista oli perustellut vastaustansa kertomalla kuulevansa hyvin. Henkilöistä, jotka olivat vastanneet tähän kysymykseen kyllä, 34,4 % oli huomionnut tulkit mielenkiinnosta. Myös 34,4 % oli kiinnittänyt huomiota tulkkeihin valkokankaan kautta. Henkilöistä, jotka olivat vastanneet kysymykseen kyllä, 21,9 % vastasi vilkaisseensa tulkkeja, 3,1 % tulkkien läsnäolo oli häirinnyt ja 6,2 % oli jättänyt perustelematta.

KUVIO 3. Yleisön perusteluja kysyttäessä tulkkien läsnäolon huomioimisesta (n=32)

Kuvion 3 ja palautelomakkeen vastausten perusteella voimme päätellä, että tulkkien läsnäolo näytöksessä oli huomioitu, mutta yleisesti se ei ollut häirinnyt. Vastanneiden kommentteista päätellen huomio oli ollut positiivista, sillä perusteluna vastaukseen oli esimerkiksi:

”Oli todella iloinen asia, tytölleni apua.”

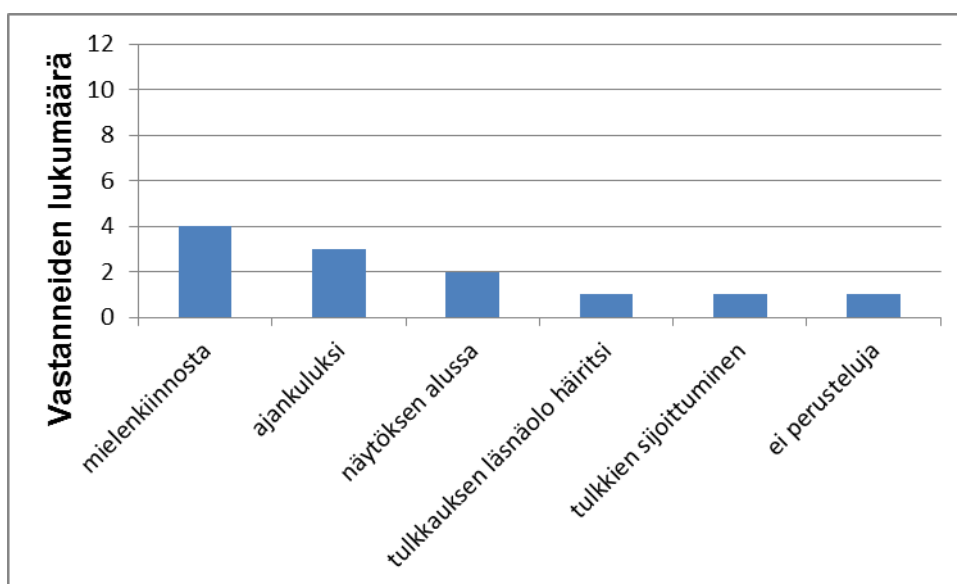
Lisäksi perusteluna oli seuraava:

”Oli mielenkiintoista seurata työskentelyä.”

Yleisölle suunatulla palautelomakkeella kysyttäessä, vaikuttiko viittomakielen tulkkauksen läsnäolo näytöksen seurattavuuteen, suurin osa yleisöstä, 31 (67,4 %) henkilöä, koki, että tulkkauksen läsnäolo ei vaikuttanut. Palautelomakkeen palauttaneista 12:n (26,1 %) henkilön mielestä se vaikutti. Yksi perustelu siihen oli seuraava:

”Alussa huomio kiinnittyi delfiinien sijasta tulkkeihin, mutta ei häirinnyt esityksen edetessä. Esimerkiksi lapsen katse ja huomio kiinnittyi tulkkaukseen.”

Kolme (6,5 %) jätti vastaamatta tähän kysymykseen. Yksi (3,2 %) henkilö, joka vastasi, että tulkkauksen läsnäolo ei vaikuttanut näytöksen seuraamiseen, perusteli vastaustaan sillä, ettei tulkkauksen läsnäolo häirinnyt häntä. Kuviossa 4 käy ilmi kyllä-vastanneiden perusteluja siihen, miksi tulkkauksen läsnäolo oli huomioitu.

KUVIO 4. Yleisön perusteluja sille, miksi oli huomionnut tulkkauksen läsnäolon (n=12)

Vastausten perusteella voimme sanoa, että suurimman osan mielestä tulkkaus ei vaikuttanut näytöksen seurattavuuteen, vaikka tulkkaus näkyikin suurelta valkokankaalta. Niiden henkilöiden mukaan, jotka vastasivat tulkkauksen vaikuttaneen näytöksen seurattavuuteen, vaikutus oli ollut enimmäkseen positiivista. Vain yhden mielestä tulkkaus vaikutti näytöksen seurattavuuteen negatiivisesti. Vastauksissa kävi myös ilmi, että tulkkaus oli saattanut viedä huomiota itse näytökseltä, sillä joissakin kommentteissa kerrottiin henkilön jäävän seuraamaan tulkkausta delfiiniin sijaan. Kävi myös ilmi, että erityisesti lapset olivat välillä kiinnittäneet huomiota tulkkkeihin enemmän kuin delfiineihin. Jotkut olivat seuranneet tulkkausta silloin, kun juontaja oli äänessä. Tätä oli perusteltu sillä, että silloin ei ollut muuta seurattavaa.

Ajattelemme, että tulkkauksen läsnäolo huomioitiin, sillä viittomakielen tulkkausta ei delfinaariossa ole aikaisemmin järjestetty eikä viittomakielen tulkin ammatti ole muutenkaan paljoa esillä. Uskomme, että tulkkauksen läsnäolo herätti huomiota ammatin erikoisuuden takia sekä siksi, että sitä näkee harvoin julkisissa tilaisuuksissa.

Tulkkien sijoittumisesta kysyttäessä palautelomakkeeseen vastanneista henkilöistä, jotka olivat vastanneet kiinnittäneensä huomiota tulkkien sijoittumiseen, yhdeksän

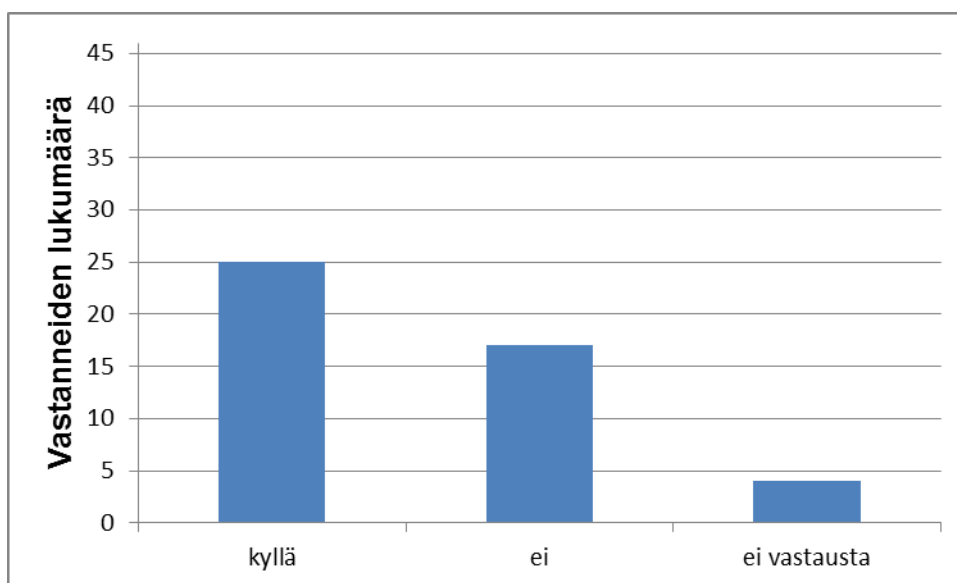
(36 %) oli kiinnittänyt huomiota paikkaan ja näkyvyyteen, kolme oli kiinnittänyt huomiota ongelmiin valkokankaalla. Perusteluja olivat esimerkiksi:

”Hyvä paikka. Lähempänä delfiininkouluttajia olevan tulkin sormitus alussa hävisi valkokankaalta liian kauas”

Lisäksi oli vastattu seuraavasti:

”Aluksi tulkkaus meni vähän kameran ulkopuolelle”.

Kaksi (8 %) henkilöä kertoi huomioineensa tulkin sijoittumisen ja kahdeksan (32 %) oli jättänyt perustelematta vastauksensa. Muita syitä tulkkien sijoittumisen huomiointiin olivat läheinen istumapaikka, halu seurata tulkkien työskentelyä suoraan eikä valkokankaan kautta ja yksi (4 %) oli huomionut tulkkeihin kohdistuneet vesipisarot.

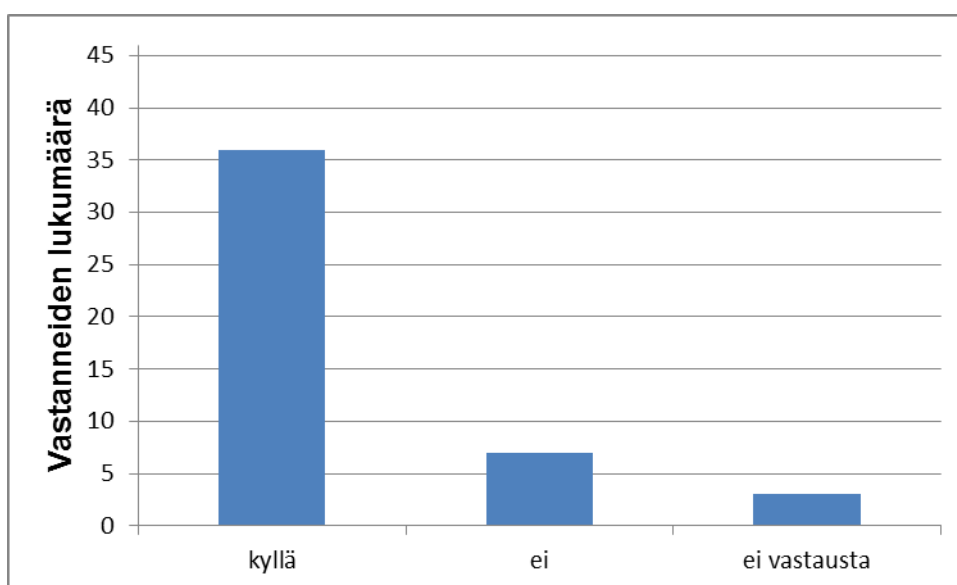

KUVIO 5. Yleisön vastausjakauma kysyttäessä tulkkien sijoittumisen huomioinnista (N=46)

Kuviosta 5 käy ilmi, että yli puolet vastanneista oli siis kiinnittänyt huomiota tulkkien sijoittumiseen. Tähän voi olla syynä esimerkiksi se, että tulkkien oli tarkoituksena sijoittua niin, että he ja tulkkaus näkyvät yleisölle. Vastanneiden palautteista voi lukea, että sijoittumiseen oli kiinnitetty huomiota, mutta se ei ollut häirinnyt. Vastausten perusteella voi myös sanoa, että tulkkien sijoittuminen on ollut onnistunut, sillä heitä oli pystynyt seuraamaan suoraan eikä aina valkokankaan

kautta. Joidenkin mielestä hyvän sijoittumisen lisäksi valkokangas oli selkeyttänyt tulkkauksen seuraamista. Ilman valkokangasta meidän olisi tullut miettiä sekä tulkkien sijoittuminen yleisöstä katsoen. Myös kohdeyleisön istumapaikan valinta olisi tässä tapauksessa tullut miettiä etukäteen, jotta tulkkauksen näkyvyys olisi ollut taattu. Tämä taas olisi mielestämme poistanut osan esteettömyyttä, sillä viittomakieliset katsojat eivät olisi saaneet valita paikkaansa yhtä vapaasti verrattuna muuhun yleisöön.

Kun tulkit ovat näytöksessä sivulla tai ovat erillään lavalla tapahtuvasta toiminnasta, se aiheuttaa yleensä tilanteen, jossa tulkkausta seuraava henkilö joutuu vuorottelemaan tulkkauksen ja näytöksessä tapahtuvan toiminnan välillä. Henkilöt, jotka tarvitsevat tulkkausta, voivat jäädä jostakin paitsi siitä syystä, että he joutuvat vuorotellen keskittymään seuraamaan tulkkausta ja näytöksessä tapahtuvaa toimintaa. Sama reaktio voi tapahtua myös kuulevan yleisön kohdalla. Gebron (1996, 20) Pyrimme minimoimaan sen, että yleisö joutui vuorotellen keskittymään tulkkaukseen ja näytöksen seuraamiseen, altaan taakse asetetulla valkokankaalla. Näin sekä tulkkaus että näytöksessä tapahtuva toiminta olivat samassa suunnassa. Yleisöltä kysyttäessä kiinnittivätkö he näytöksen aikana huomiota valkokankaaseen. Kuviosta 6 käy ilmi, että valtaosa vastanneista (78,3 %) vastasi kiinnittäneensä huomiota valkokankaaseen, 15,2 % ei ollut kiinnittänyt huomiota valkokankaaseen ja 6,5 % oli jättänyt vastaamatta tähän kysymykseen.

KUVIO 6. Vastaukset kysyttäessä valkokankaan huomioinnista näytöksessä (N=46)

Henkilöistä, jotka olivat näytöksen aikana kiinnittäneet huomiota valkokankaaseen, yhdeksän (25 %) perusteli huomion kiinnittymistä valkokankaaseen sen sijainnin takia positiivisella tavalla. Neljän (11,1 %) vastaajan vastausten perusteella tulkkauksen näkyminen valkokankaalla oli herättänyt mielenkiinnon, neljä (11,1 %) henkilöä sanoi vilkaisseensa valkokangasta ja neljä (11,1 %) kertoi seuranneensa tulkkausta valkokankaan kautta ja kolme (8,3 %) henkilöä on pitänyt valkokangasta häiritsevänä. Henkilöistä, jotka kiinnittivät huomiota valkokankaaseen, 12 (33,3 %) oli jättänyt perustelematta. Suurin osa vastanneista oli siis kiinnittänyt huomiota valkokankaaseen. Monen mielestä valkokangas helpotti ja selkeytti tulkkauksen seuraamista. Valkokangas oli monen mielestä sijoitettu hyvälle ja näkyvälle paikalle, joka oli mahdollistanut näytöksen ja tulkkauksen yhtäaikaisen seuraamisen kaikille. Yksi oli sanonut valkokankaan olleen näytöksen tiellä ja se vei huomiota näytökseltä. Tämäkin on ymmärrettävää valkokankaan koon vuoksi. Mielestämme valkokangas oli niin suuri, että siihen kiinnitettiin varmasti huomiota. Ajattelemme, että valkokankaan läsnäolo oli ehdoton tulkkauksen näkyvyyden kannalta.

5 POHDINTA

Tutkimusongelmiimme saimme vastaukset yleisölle ja delfiininkouluttajille suunnatuilla palautelomakkeilla sekä omien kokemustemme perusteella. Opinnäytetyömme tavoitteeseen pääsimme vastaamalla tutkimusongelmiimme, joita olivat: Millaista yhteistyötä delfinaarionäytöksen tulkkaminen vaatii viittomakielen tulkeilta ja delfiininkouluttajilta? Kuinka tulkki ajoittaa tulkkauksensa näytöksessä tapahtuvaan toimintaan? Kuinka tulkkauksen läsnäolo vaikuttaa tulkkauksen seurattavuuteen?

Delfiininkouluttajilta halusimme selvittää, millaista yhteistyötä he tekivät viittomakielen tulkkiohjelmoijoiden kanssa ja kuinka se heidän mielestään sujui sekä heidän odotuksiaan ja niiden toteutumista suomalaiselle viittomakielelle tulkattuun delfinaarionäytökseen liittyen. Heidän mielestään yhteistyö tulkkiohjelmoijoiden

kanssa sujui hyvin, kuten meidänkin mielestämme. Sovimme ja suunnittelimme monia asioita yhdessä. Saimme ennakkomateriaalia valmistautumiseen aivan kuten halusimmekin. Yhteistyössä ei mielestämme ollut ongelmia, mutta ehkä molemmat yhteistyön osapuolet olisivat voineet tiedottaa toisiaan enemmän. Vaikka delfiininkouluttajat vastasivatkin saaneensa tarpeeksi tietoa viittomakielisistä, jäi meille tunne, että olisimme voineet jakaa tietoamme enemmän. Olemme erittäin kiitollisia yhteistyöstä Särkänniemen kanssa.

Yleisölle suunnatulla palautelomakkeella halusimme selvittää, kuinka tulkit, tulkkien läsnäolo, tulkkien sijoittuminen ja valkokangas vaikuttivat delfinaarionäytöksen seurattavuuteen. Yleisölle suunnattujen palautelomakkeiden vastauksia analysoidessamme saimme selville, että suomalaiselle viittomakielelle tulkattu delfinaarionäytös oli onnistunut, sillä viittomakielen tulkkaus ei ollut häirinnyt näytöksen seurattavuutta.

Mielestämme näytösten tulkkaus sujui hyvin, sillä saimme positiivista palautetta ideastamme ja sen toteutuksesta paikalla olleelta yleisöltä. Oli myös hienoa olla markkinoimassa delfinaariossa viittomakielelle tulkattuja näytöksiä, vaikka se ei alun perin kuulunut suunnitelmiimme. Markkinoinnin olisi voinut mielestämme aloittaa aikaisemmin, sillä nyt varsinaiset tiedotteet suomalaiselle viittomakielelle tulkatuista delfinaarionäytöksistä julkaistiin vain pari päivää ennen varsinaisia näytöksiä. Jos markkinointi olisi aloitettu aikaisemmin, ehkä paikalle olisi ilmestynyt enemmän kohdeyleisöä, viittomakielisiä. Videoiden teko ja haastattelujen antaminen sai meidät tuntemaan, että opinnäytetyömme produkti kiinnostaa ihmisiä. Oli myös hienoa huomata sama jälkeenpäin. Ensimmäisessä näytöksessä oli mukana mediaa, jonka tuloksena tulkkauksesta oli artikkeli Aamulehdessä ja video Internetissä. Myös maininta Ylen Viikko viitottuna -ohjelmassa toi hyvän mielen. Olemme varmoja, että opinnäytetyömme toi lisää näkyvyyttä alallemme.

Kuten kaikissa tulkkauksissa, myös meidän tulkkauksissamme oli virheitä. Teimme parhaamme ja olemme ylpeitä siitä mitä saimme aikaan. Mielestämme palautettujen palautelomakkeiden määrä oli riittävä selvittämään tutkimusongelmiamme tulkaamiemme delfinaarionäytösten perusteella. Tulkkaus on ainutkertainen tilanne, joten siksi tutkimuksemme tuloksia ei mielestämme voida yleistää. Mielestämme

sekä palautelomakkeiden että kirjoittamisprosessin aikatauluttamiseen olisimme voineet varata huomattavasti enemmän aikaa. Emme osanneet kuvitella, kuinka suuri prosessi palautelomakkeiden valmiiksi saaminen oli. Se vaati paljon aikaa samoin kuin itse opinnäytetyön kirjallisen osuuden kirjoittaminen. Mielestämme kirjallista osuutta olisi voinut alkaa työstää samaan aikaan produktin suunnittelun ja työstön kanssa.

Mielestämme jotakin olisi voinut myös parantaa. Emme esimerkiksi olleet harjoitelleet tulkkausta niin, että olisimme näkyneet valkokankaalla. Näin ollen emme tieneet, miltä tulkkauksemme näytti valkokankaalla. Olisimme mielestämme voineet harjoitella näytöksen kerran läpi niin, että tulkkauksemme olisi heijastettu valkokankaalle. Tällöin olisimme osanneet tehdä huomioita esimerkiksi siitä, kuinka meidän olisi tullut suhteuttaa tulkkauksemme ja viittomamme valkokankaan kanssa. Toisin sanoen, tällöin olisi ollut mahdollista huomata, kuinka viittoma ESITTÄÄ tulisi tuottaa niin, että se olisi suunnattu valkokankaalla altaaseen.

Delfinaarionäytös tulkattuna suomalaiselle viittomakielelle toteutettiin ensimmäistä kertaa Suomessa. Opinnäytetyössämme keskityimme yhteistyöhön delfiininkouluttajien kanssa sekä tulkkauksen läsnäolon vaikutukseen näytöksen seurattavuuden näkökulmasta. Jatkotutkimuksena voisi kartoittaa, olisiko palveluille, joissa viittomakielen tulkkaukset on järjestäjän taholta valmiiksi toteutettu, tarvetta. Jatkotutkimuksen näkökulmaksi voisi ottaa myös esteettömyyden. Tutkimusaiheena voisi esimerkiksi olla kuinka esteettömyys toteutuu tapahtumissa, joissa tulkkaukset on järjestäjän puolesta valmiiksi paikalla.

LÄHTEET

- Aamulehti 2011. Videot. Tältä näyttää Suomen ensimmäinen delfiiniesitys viitottuna - Katso video. Viitattu 18.3.2012.
<http://www.aamulehti.fi/Kotimaa/1194705357242/artikkeli/talta+nayttaa+suomen+ensimmainen+delfiiniesitys+viitottuna+--katso+video.html>
- Frishberg, Nancy 1990. Interpreting: An Introduction. Alexandria: RID Publications
- Gebron, Julie 1996. Sign the Speech. An Introduction to Theatrical Interpreting. Hillsboro:Butte Publications inc.
- Humphrey, J. & Alcorn, B. 2007. So You Want to be An Interpreter? An Introduction to Sign Language Interpreting. United States of America: H & H Publishing Co
- Huvipuistosivut 2010. Särkänniemi. Viitattu 18.3.2012.
<http://www.bellingham.fi/huvipuis.htm>
- Hynynen, H. & Pyörre, S. & Roslöf, R. 2003. Elämä käsillä. Viittomakielentulkin ammattikuva. Helsinki: Multiprint Oy.
- Invalidiliitto 2010. Esteittä eteenpäin. Esteettömyys. Viitattu 29.4.2012.
<http://inport2.invalidiliitto.fi/esteettomyys/maaritelma.html>
- Kansaneläkelaitos 2010a. Tietoa Kelasta. Viestintä. Tiedotteet. 2010. Vammaisten tulkkauspalvelut siirtyvät Kelalle. Viitattu 25.3.2012.
<http://www.kela.fi/in/internet/suomi.nsf/net/310810101859SS?OpenDocument>
- Kansaneläkelaitos 2010b. Vammaistuet. Vammaisten tulkkauspalvelut. Määrä. Viitattu 25.3.2012.
<http://www.kela.fi/in/internet/suomi.nsf/NET/240810094050KP?OpenDocument>
- Kansaneläkelaitos 2012. Vammaistuet. Vammaisten tulkkauspalvelut. Viitattu. 25.3.2012.
<http://www.kela.fi/in/internet/suomi.nsf/NET/240510155837KP?OpenDocument>
- Kuurojen Liitto ry & Kotimaisten kielten tutkimuskeskus 2010. Suomen viittomakielten kielipoliittinen ohjelma. Helsinki: Kuurojen liitto ry & Kotimaisten kielten tutkimuskeskus
- Kuurojen Liitto ry 2011. Viittomakieli. Viitattu 14.3.2012. <http://www.kl-deaf.fi/fi-FI/Viittomakieli/>
- Laine, Jenni 2006. Tulkkauksen tutkimus viittomakielen tulkin työn kehittäjänä. Teoksessa Hytönen, Niina & Rissanen, Terhi (toim.) Käden käännteessä. Viittomakielen kääntämisen ja tulkkauksen teoriaa sekä käytäntöä. Helsinki: Finn Lectura, 143-162.
- Luukkainen, Minna 2008. Viitotut elämät. Kuurojen nuorten aikuisten kokemuksia

- viittomakielisestä elämästä Suomessa. Yhteiskuntapolitiikan laitos. Helsingin yliopisto. Väitöskirja, 188.
- Malm, Anja & Östman, Jan-Ola 2000. Viittomakieliset ja heidän kielensä. Teoksessa Anja Malm (toim.) Viittomakieliset Suomessa. Helsinki: Finn Lectura, 9-32.
- Martin, Maisa 2003. Kieli on kuin lammikko – johdatusta toisen kielen oppimiseen. Teoksessa Nissilä, Leena & Vaarala, Heidi & Martin, Maisa (toim.) 2003. Suolla suomea. Perustietoa maahanmuuttajien suomenkielen opettajille. Äidinkielen opettajain vuosikirja XLVII. Helsinki: Äidinkielen opettajain liitto, 75-90.
- Mönkkönen, Kaarina 2007. Vuorovaikutus. Dialoginen asiakastyö. Helsinki: Edita Prima Oy
- Savolainen, Leena 2000. Viittoman rakenne. Teoksessa Anja Malm (toim.) Viittomakieliset Suomessa. Helsinki: Finn Lectura, 168-200.
- Särkänniemi 2007. Delfinaario. Viitattu 18.3.2012.
<http://www.sarkanniemi.fi/www/sisalto.php?lang=fi&id=09>
- Takkinen, Ritva 2010. Kuvailevien viittomien leksikaalinen ja morfologis-gesturaalinen kuvaus: kielenopetuksen näkökulma. Teoksessa Tommi Jantunen (toim.) Näkökulmia viittomaan ja viittomistoon. Soveltavan kielentutkimuksen teoriaa ja käytäntöä 5. Jyväskylä: Jyväskylän kielentutkimuksen keskus, 99-113.
- Vilkkä, Hanna & Airaksinen, Tiina 2004. Toiminnallinen opinnäytetyö. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino Oy.
- Vivolin-Karén, Riitta & Alanne, Kaisa 2006. Viittomakieli 1. Suomalaista viittomakieltä aikuisopiskelijoille. Helsinki: Kuurojen Liitto ry.
- Vivolin-Karén, Riitta & Lehtonen, Aliisa 2006. Viittomakieli 4. Suomalaista viittomakieltä aikuisopiskelijoille. Helsinki: Kuurojen Liitto ry.
- YK:n yleissopimus vammaisten henkilöiden oikeuksista ja valinnainen pöytäkirja 2009. Helsinki: Suomen YK-liitto. Viitattu 13.3.2011.
http://www.ykliitto.fi/files/vammaistenoikeudet_kirjanen_net.pdf
- Yle 2011. Alueet. Tampere. Särkänniemen delfinaarionäytös viitotaan. Viitattu 15.3.2012.
http://yle.fi/alueet/tampere/2011/11/sarkanniemen_delfinaarionaytos_viitotaan_3021488.html

Liite 1 Särkänniemen tiedote suomalaiselle viittomakielelle tulkatuista delfinaarionäytöksistä

Särkänniemi
Elämyspuisto | Adventure Park

Särkänniemen Elämyspuisto tiedottaa 10.11.2011

Suomen ensimmäinen viittomakielellä tulkattu delfinaarionäytös Särkänniemessä la 12.11.

Särkänniemen Delfinaariossa järjestetään lauantaina 12.11. kaksi delfinaarionäytöstä, jotka tulkataan suomalaisella viittomakielellä. Tulkkaus on osa Hanna-Leena Marjalan ja Anni Lavikaisen opinnäytetyötä. Viittomakielellä tulkattuja delfinaarionäytöksiä ei Suomessa ole järjestetty aiemmin. Näytökset alkavat klo 13 ja klo 15, liput näytöksiin ovat normaalihintaisia.

Humanistisen Ammattikorkeakoulun Kuopion toimipisteen opiskelijat Anni Lavikainen ja Hanna-Leena Marjala toteuttavat opinnäytetyönään tulkkauksen suomalaisella viittomakielellä Särkänniemen delfinaarionäytökseen. Opinnäytetyö on osa viittomakielen tulkin opintoja, joita Lavikainen ja Marjala suorittavat neljättä eli viimeistä vuotta. Suomalaisella viittomakielellä tulkattuja näytöksiä järjestetään lauantaina 12.11. klo 13 ja klo 15.

”Ajatus Delfinaarionäytöksen tulkkauksesta syntyi, kun halusimme mahdollistaa viittomakielisille kielellisesti esteettömän osallistumisen vapaa-ajan viriketoimintaan” kertoo Hanna-Leena Marjala. ”Juttelin kerran myös viittomakielisen henkilön kanssa ja hän totesi, että tehtävien katsomisen lisäksi olisi mukava saada sama kattava informaatio delfiineistä jonka kuulevat saavat”, kertoo Marjala.

Viittomakielellä tulkattuja näytöksiä ei Delfinaariossa ole aiemmin tehty. ”Kun kuulimme ajatuksesta, innostuimme heti. Näytöksen sisältämä informaatio on tärkeässä roolissa, sillä delfiineistä ja merinisäkkäistä annettava tieto on keskeistä toiminnassamme”, toteaa delfiinikouluttaja Petri Myllylä. ”Myös esteettömyys ja asiakkaiden tarpeiden huomioiminen on tärkeää”, jatkaa Myllylä

Lippuja näytöksiin saa normaalisti Särkänniemen lipunmyynneistä. Ryhmien toivotaan tekevän varaukset ennakkoon Myyntipalveluun, mutta yksittäisten vierailijoiden ei varausta tarvitse tehdä.

TIEDUSTELUT:

Hanna-Leena Marjala, viittomakielen opiskelija, HUMAK
Petri Myllylä, delfiinikouluttaja, Tampereen Särkänniemi Oy

Lisätiedot Särkänniemen Elämyspuistosta ja yrityksestä www.sarkanniemi.fi

Kuvapankkitunnukset: Taru Halme

Liite 2 Palautelomake delfiininkouluttajille

PALAUTELOMAKE

Opinnäytetyömme toiminnallinen osuus on nyt ohi ja seuraavan kyselyn avulla toivoisimme saavamme mielipiteitäsi yhteistyömme ajalta, joten pyytäisimme sinua ystävällisesti vastaamaan seuraaviin kysymyksiin. Vastaaminen on nopeaa.

1. Millaista yhteistyötä teit viittomakielentulkkiopiskelijoiden kanssa liittyen delfinaariossa toteutettuun opinnäytetyöhön?

2. Kuinka yhteistyö viittomakielentulkkiopiskelijoiden kanssa mielestäsi sujui?

3. Olisiko yhteistyötä tulkkiopiskelijoiden kanssa voinut jotenkin parantaa?

kyllä ei

Jos vastasit **kyllä**, kuinka yhteistyötä olisi voinut parantaa?

4. Millaisia odotuksia sinulla oli liittyen delfinaariossa toteutettavaan opinnäytetyöhön?

5. Kuinka odotuksesi delfinaariossa toteutettuun opinnäytetyöhön liittyen toteutuivat?

6. Saitko yhteistyön aikana mielestäsi tarpeeksi tietoa viittomakielisistä?

kyllä ei

Jos vastasitte **ei**, millaista tietoa olisit kaivannut lisää?

7. Olisitko jatkossa kiinnostunut yhteistyöstä viittomakielentulkkiopiskelijoiden tai viittomakielentulkkien kanssa?

kyllä ei

Perustele vastauksesi kysymykseen numero 7.

8. Ruusuja ja risuja.
Tähän voit kirjoittaa muita mieleesi tulleita asioita liittyen yhteistyöhömmme.

Liite 3 Palautelomake yleisölle

PALAUTELOMAKE

Olemme kaksi viittomakielentulkkiopiskelijaa, Hanna-Leena Marjala ja Anni Lavikainen, Humanistisen ammattikorkeakoulun Kuopion kampukselta. Näkemämme delfinaarioesityksen tulkkkaus on osa opinnäytetyötämme ja toivoisimme teitä ystävällisesti vastaamaan tähän palautelomakkeen kysymyksiin. Vastaaminen on nopeaa. Rastita mielipidettäsi vastaava kohta ja vastaa mahdollisiin lisäkysymyksiin.

1. Mikä on äidinkielesi?

suomalainen viittomakieli suomi muu, mikä?

2. Kiinnititkö delfinaarionäytöksen aikana huomiota tulkkeihin?

kyllä ei

Jos vastasit **kyllä**, millä tavalla kiinnitit huomiota tulkkeihin?

3. Vaikuttiko mielestäsi tulkkauksen läsnäolo näytöksen seuraamiseen?

kyllä ei

Jos vastasit **kyllä**, kuinka tulkkauksen seuraaminen vaikutti näytöksen seuraamiseen?

4. Kiinnititkö huomiota tulkkien sijoittumiseen?

kyllä ei

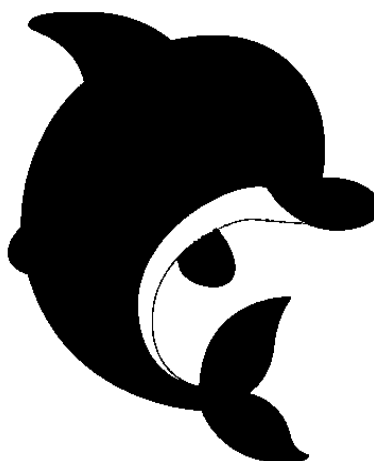
Jos vastasit **kyllä**, kuinka kiinnitit huomiota tulkkien sijoittumiseen?

5. Kiinnitkö näytöksen aikana huomiota valkokankaaseen? kyllä eiJos vastasit **kyllä**, kuinka kiinnitit huomiota valkokankaaseen?

6. Voisitko tulevaisuudessa osallistua tapahtumiin, joissa viittomakielen tulkkaus on toteutettu järjestäjän puolesta? kyllä ei

Perustele vastauksesi kysymykseen 6.

7. Tähän voit kirjoittaa vapaasti mieleesi tulleita ajatuksia delfinaarionäytöksen tulkkauksesta.

KIITOS VASTAUKSESTASI!

Liite 4 Aamulehdessä 13.11.2011 esiintynyt artikkeli

1588	12	LEHDISTÖOSUMA
TAMPEREEN SÄRKÄNNIEMI OY		Aamulehti
SÄRKÄNNIEMI 33230 TAMPERE		No: 13.11.2011 (777:stikka) Levikk: 135293 LT (SIT) Kotipaikka: Tampere

Tu AS29
10/11/11

M&M:n Viikkoliikenne Oy | Puhelin: 03524 40200 | Fax: 03524 40201 | Faksi: 03524 40202 | Sähköposti: viikko@mm.fi | www.viikko.fi
 ISSN 1179-0000 | Puhelin: 03524 40200 | Fax: 03524 40201 | Faksi: 03524 40202 | Sähköposti: viikko@mm.fi | www.viikko.fi

Mitä näytöksessä esiintyvä delfiini tekee, jos sen vain näkee? Pulmaa helpottivat opiskelijat Hanna-Leena Marjala (vas) ja Anni Lavikainen lauantaiaamuna Särkänniemien delfinaariossa, kun he tulksivat kaksi näytöstä suomalaisella viittomakielellä.
 – Ei kasuttu, mutta pari roisketta saatiin päällemme, totesi Anni Lavikainen esitysten jälkeen.
 Yleisön joukossa oli paljon kuulovam-

maisja. Delfiinit eivät hämmästyneet viittomakielestä tulkinnaasta.
 – Kun kuulimme ajatuksesta, innostuimme heti. Näytöksen sisältämä informaatio on tärkeässä roolissa, sillä delfineistä ja merinisäkkäistä annettava tieto on keskeistä toiminnassamme, sanoi delfiiniopettaja Petri Myllylä. Hanna-Leena Marjala ja Anni Lavikainen valmistuvat kesällä viittomakielen tulleiksi.